

**MADANIY-MA'RIFIY MUASSASALARDA INKLYUZIV MADANIY TA'LIM VA IJODIY
FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI**

**O'zbekiston davlat san'at va
madaniyat instituti Magistranti
Mamataliyev Faxriddin Muhammadovich**

mamataliyevfariddin@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada madaniy-ma'rifiy muassasalarda inklyuziv madaniy ta'lim va ijodiy faoliyatni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari tahlil qilinadi. Inklyuziv madaniy muhitni shakllantirishning nazariy asoslari, madaniy xizmatlar tizimida teng imkoniyatlar yaratish masalalari hamda madaniyat muassasalarining jamiyatdagi ijtimoiy integratsiya jarayonidagi o'rni yoritib beriladi. Shuningdek, nogironligi bo'lgan shaxslar hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarning madaniy hayotda faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan innovatsion yondashuvlar va amaliy tajribalar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, madaniy-ma'rifiy muassasalar, inklyuziv madaniy muhit, ijodiy faoliyat, madaniy xizmatlar, innovatsion yondashuvlar.

**СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ИНКЛЮЗИВНОГО КУЛЬТУРНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ И ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В КУЛЬТУРНО-
ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИХ УЧРЕЖДЕНИЯХ**

Магистрант Государственного института искусства и культуры Узбекистана

Маматалиев Фахриддин Мухамматович

mamataliyevfariddin@gmail.com

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются современные тенденции развития инклюзивного культурного образования и творческой деятельности в культурно-просветительских учреждениях. Рассматриваются теоретические основы формирования инклюзивной культурной среды, вопросы обеспечения равных возможностей в системе культурных услуг, а также роль культурных учреждений в процессе социальной интеграции общества. Особое внимание уделяется инновационным подходам и практическому опыту, направленным на обеспечение активного участия людей с ограниченными возможностями и социально уязвимых групп населения в культурной жизни общества.

Ключевые слова: инклюзивное образование, культурно-просветительские учреждения, инклюзивная культурная среда, творческая деятельность, культурные услуги, инновационные подходы.

**MODERN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF INCLUSIVE CULTURAL
EDUCATION AND CREATIVE ACTIVITIES IN CULTURAL AND EDUCATIONAL
INSTITUTIONS**

Master's Student Uzbekistan State Institute of Arts and Culture

Mamataliyev Faxriddin Muhammadovich

mamataliyevfariddin@gmail.com

ANNOTATION

This article analyzes modern trends in the development of inclusive cultural education and creative activities in cultural and educational institutions. The theoretical foundations of creating an inclusive cultural environment, ensuring equal access to cultural services, and the role of cultural institutions in social integration processes are discussed. The study also highlights innovative

approaches and practical experiences aimed at ensuring the active participation of people with disabilities and socially vulnerable groups in cultural life.

Keywords: inclusive education, cultural and educational institutions, inclusive cultural environment, creative activity, cultural services, innovative approaches.

ASOSIY QISM

Bugungi kunda jamiyat rivojlanishining muhim omillaridan biri bu madaniyat va ma'rifat sohasining keng rivojlanishidir. Ayniqsa, jamiyatning barcha a'zolari uchun teng imkoniyatlar yaratish, nogironligi bo'lgan shaxslar hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarning madaniy hayotdagi ishtirokini ta'minlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan madaniy-ma'rifiy muassasalarda inklyuziv madaniy ta'lim va ijodiy faoliyatni rivojlantirish zamonaviy madaniyat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Inklyuziv madaniy ta'lim jamiyatning barcha a'zolari uchun madaniy bilim va ijodiy imkoniyatlardan teng foydalanishni ta'minlashga qaratilgan jarayon hisoblanadi. Mazkur jarayon nogironligi bo'lgan shaxslar, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlar, turli yosh va ijtimoiy guruh vakillarining madaniy hayotda faol ishtirok etishini ta'minlashni nazarda tutadi. Inklyuzivlik tamoyili inson huquqlariga hurmat, tenglik va ijtimoiy adolat g'oyalari asoslanadi.

O'zbekiston Respublikasida inklyuziv jamiyatni rivojlantirishga qaratilgan qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Xususan, "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida"gi Qonun, "Madaniyat to'g'risida"gi Qonun hamda turli davlat dasturlari inklyuziv madaniy muhitni shakllantirish uchun muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu hujjatlarda nogironligi bo'lgan shaxslarning madaniy hayotdagi ishtirokini kengaytirish, madaniy xizmatlardan teng foydalanish imkoniyatlarini yaratish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Madaniy-ma'rifiy muassasalar – madaniyat markazlari, kutubxonalar, muzeylar, teatrlar, san'at maktablari va boshqa madaniy tashkilotlar inklyuziv madaniy ta'limni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bu muassasalarda tashkil etiladigan turli madaniy tadbirlar, ijodiy to'garaklar, ko'rgazmalar, mahorat darslari va festivallar orqali jamiyatning barcha qatlamlari madaniy jarayonlarga jalb etiladi.

Zamonaviy sharoitda inklyuziv madaniy ta'limni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, raqamli texnologiyalar asosida yaratilgan onlayn madaniy platformalar, virtual muzeylar, masofaviy ijodiy mashg'ulotlar madaniy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Bunday texnologiyalar nogironligi bo'lgan shaxslar uchun ham qulay imkoniyatlar yaratadi.

Shuningdek, madaniy tadbirlarda audiogidlar, subtitrlil videomateriallar, imo-ishora tarjimasini, taktil eksponatlar kabi zamonaviy vositalardan foydalanish inklyuziv madaniy muhitni shakllantirishga yordam beradi. Bu esa nogironligi bo'lgan shaxslarning madaniy jarayonlarda faol ishtirok etishiga xizmat qiladi.

Madaniy-ma'rifiy muassasalarda inklyuziv ijodiy faoliyatni rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri bu ijodiy integratsiya hisoblanadi. Bu jarayonda turli ijtimoiy guruh vakillari birgalikda ijodiy faoliyat olib boradi, san'at orqali o'z qobiliyatlarini namoyon etadi. Inklyuziv teatr studiyalari, musiqa to'garaklari, tasviriy san'at mashg'ulotlari bunday faoliyatning yorqin misoli hisoblanadi.

Bunday loyihalar nogironligi bo'lgan shaxslarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash hamda jamiyatga integratsiyasini ta'minlashga yordam beradi. Shu bilan birga, jamiyatning boshqa a'zolari ham bunday faoliyat orqali bag'rikenglik va hamjihatlik tamoyillarini chuqurroq anglay boshlaydi.

Xalqaro tajriba ham inklyuziv madaniy ta'limni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Masalan, Yevropa mamlakatlarida muzeylar va kutubxonalarda nogironligi bo'lgan shaxslar uchun maxsus ekskursiyalar, audio qo'llanmalar, taktil materiallar va maxsus o'quv dasturlari ishlab chiqilgan. Bu tajribalar madaniy xizmatlarning yanada kengroq auditoriyaga yetib borishiga yordam beradi.

Inklyuziv madaniy ta'limni rivojlantirishda madaniy-ma'rifiy muassasalarda faoliyat yuritayotgan mutaxassislarning malakasini oshirish ham muhim ahamiyatga ega. Madaniyat xodimlari inklyuziv yondashuv tamoyillarini, nogironligi bo'lgan shaxslar bilan ishlash uslublarini hamda zamonaviy pedagogik metodlarni yaxshi bilishi zarur.

Shu bilan birga, davlat tashkilotlari, nodavlat notijorat tashkilotlari hamda jamoatchilik o'rtasidagi hamkorlik ham inklyuziv madaniy ta'limni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bunday hamkorlik asosida turli madaniy loyihalar, ijodiy tanlovlar, festivallar va ma'rifiy tadbirlar tashkil etilishi mumkin.

Umuman olganda, madaniy-ma'rifiy muassasalarda inklyuziv madaniy ta'lim va ijodiy faoliyatni rivojlantirish jamiyatda ijtimoiy tenglikni ta'minlash, fuqarolarning madaniy salohiyatini ro'yobga chiqarish hamda madaniy merosni keng targ'ib qilishga xizmat qiladi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, madaniy-ma'rifiy muassasalarda inklyuziv madaniy ta'lim va ijodiy faoliyatni rivojlantirish jamiyatda ijtimoiy tenglikni ta'minlash, nogironligi bo'lgan shaxslar hamda ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarning madaniy hayotdagi faol ishtirokini kengaytirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy texnologiyalar, innovatsion yondashuvlar hamda madaniy xizmatlarni takomillashtirish orqali inklyuziv madaniy muhitni yanada rivojlantirish mumkin.

Madaniy-ma'rifiy muassasalarda inklyuziv faoliyatni rivojlantirish uchun infratuzilmani moslashtirish, madaniyat xodimlarining malakasini oshirish hamda zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish zarur. Bu esa jamiyatda ijtimoiy integratsiya jarayonlarini mustahkamlash hamda madaniy taraqqiyotga erishishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Madaniyat to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020. – 12–15-bet.
2. O'zbekiston Respublikasi "Nogironligi bo'lgan shaxslarning huquqlari to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2021. – 7–10-bet.
3. Abduqodirov A. Madaniyat va san'at menejmenti. – Toshkent: Fan, 2019. – 85–90-bet.
4. Karimov B. Madaniyat muassasalari faoliyatini tashkil etish. – Toshkent: O'zbekiston, 2018. – 102–108-bet.
5. UNESCO. Inclusive Cultural Policies and Creative Participation. – Paris, 2017. – p. 45–50.
6. Smith J. Cultural Inclusion and Social Participation. – London: Routledge, 2018. – p. 66–72.